

DE KONGELIGE & GRØNLAND

10. SEPTEMBER 1968

Hjemmet EXTRA

16 sider reportage i farver fra Grønland

Nordpå med kongeparret

Efter sigende er den grønlandske befolknings oprigtige glæde over kongeparret Frederik og Ingrid blevet ført videre til Margrethe og Henrik. Og odds for tronfølgerparret skulle også være lovende. Forsiden på ugebladet Hjemmet er fra september 1968. Bladets 16 sider reportage "i farver fra Grønland" er den rene royale marmelade, bortset fra at ikke alt er i farver. Artiklen "Mennesket, der ikke kunne følge med" bagest i reportagen er således sort-hvid. Billedet af en dansk sygeplejerske med to grønlandske børn har teksten: "De alt for mange børn er et af dagens problemer – en del af dem havner på børnehjem."

PRESSE OG POLITIKERE

– *i lyst og nød*

Mens den store hvide ø mod nord tidligere har henligget i noget nær dansk medie mørke, undtaget når de kongelige besøgte øen, har situationen i 00'erne været en helt anden. Som en slags perifert centrum for hele verdens miljøbekymring har endog store landes regeringsledere besøgt Grønland for, gennem pressen, at vise deres bekymrede ansvarlighed for klimaet.

Mens dette skrives, er der store avisoverskrifter omkring Greenpeace aktioner rettet mod de olieboringer, som kan gøre rige internationale firmaer endnu rigere og det fattige grønlandske samfund mindre fattigt. Det kan da ikke være rigtigt, at Greenpeace og miljøhensyn skal være en hindring for den økonomiske udvikling på Grønland, synes mange at mene deroppe. For det er jo ikke kun penge, der er tale om. Skal Grønland løsrives endegyldigt fra Danmark, kunne klare sig uden den danske stats tilskud og bl.a. få råd til at hjemtage hele justitsområdet, kan oliefund og andet godt fra undergrunden være en nøgle til dette selvstændighedsprojekt. En økonomisk baseret politisk og national selvstændighed som kunne muliggøre, at nærværende Social Kritik tema i fremtiden blev overflødig. For med en ordentlig nationaløkonomi ville mange års økonomisk begrundede nedsendelser af kriminelle og udviklingshæmmede til danske institutioner være et overstået historisk kapitel. Nedsendelserne ville i hvert fald miste deres legitimitet, for så vidt en sådan overhovedet har eksisteret.

I øvrigt hvad "godt nyt" fra Grønland angår, så har man også for ganske nylig kunnet høre og læse i de danske medier, især i Kristeligt Dagblad, hvordan det nu lysner for de omsorgssvigtede grønlandske børn og unge. Efter flere års ikke altid lige velkommen dansk kritik af de grønlandske politikeres laissez faire overfor omsorgssvigtede børn, er dette nu blevet et prioriteret område. Der er således i 2010 afsat 25 mio. kroner ekstra til at styrke indsatsen på børn- og unge området i de næste 4 år.

Underligt nok, i disse tider med et offensivt politisk ledet Selvstyre med nyt politisk blod, er budbringerne ikke Selvstyrets egne repræsentanter, men hhv. en dansk "projektkoordinator" i Red Barnets Grønlandsafdeling og en dansk "generalsekretær" i Unicef. Svært ikke at se det som en noget patroniserende form for postkolonial (medie)kultur. Lige præcis på dette ømtålelige sociale felt kunne grønlandske politikere have profileret sig i Danmark.

At europæiske toppolitikere pludselig, båret af historiens store realpolitiske vingesus, befinder sig på Grønland, forhindrer ikke den særlige royale eventyr tradition i fortsat at leve et blomstrende medie boble liv.

I forbindelse med kongelige besøg er der nu som tidligere en hale af journalister og fotografer, der følger mødet mellem danskere og grønlandere. Ugeblade bringer billeder af børn og voksne i nationaldragter, med danske flag og tekster hvor nogle nærmest er kvalmende underdanige. Vidste man ikke bedre, skulle man tro, at de kongelige blev

præsenteret for et lykkeligt folk, der glædede sig over de nye tider og det fine besøg. Ikke mærkeligt at kongefamilien er elsket, mere end i Danmark. Alt er godt, når Grønland sejles tyndt og både folk og fæ er stillet op som i et hyldestkor.

Den royale familie har altid været der, mange grønlændere har billeder og udklip af familien på væggene i hjemmet eller på private og offentlige institutioner, og mange føler nærmest et slægtskab med de kongelige.

Grønland er for Amalienborg familien et sandt oplevelsesridt – omgivet af skønhed, udfordringer og varme. De kongelige fonde har også støttet velgørenhedsarbejde i Grønland. Kronprinsesse Mary har f.eks. doneret en rygsæk med en bamse, en tandbørste, en bog og blyanter til børn på krisecentre og børnehjem.

For en ikke-kongetro dansker kan den grønlandske befolknings begejstring for deres danske konge/dronning umiddelbart virke som en flugt fra virkeligheden. Fænomenet ser dog noget anderledes ud, hvis man ser historisk på Grønlands placering i det rigsfællesskab, som også tæller Færøerne.

Konger og dronninger har altid været det symbolske samlingspunkt i riger sammensat af forskellige territorier. Monarkiet kan måske lige frem hævdes at have en betydning som sammenhængskraft – tesen kunne lyde, at det mere end danske folketingspolitikere har været den særlige relation mellem grønlændere og monark, som har styrket sammenhængskraften de ellers to adskilte dele imellem.

Også i 60'erne var pressen ledsagere på de kongelige udflugter, og enkelte aviser har sendt journalister af sted til at dække andet end de royale besøg.

En af de første gange befolkningen i Danmark får et lidt andet syn på udviklingen end hidtil via danske aviser, er da Aarhus Stiftstidende den 5. juni 1966 bringer en længere artikel med overskriften: "Grønlands fordanskning – en hård proces."

Journalisten, J. Søholt Christensen, har været i landet tre år tidligere og må erkende, at det "går så stærkt, at det er svært for mange at holde trit, og det skaber mange spændinger og vanskeligheder." Han er dog ikke i tvivl om, at "trods den tragiske nedbrydning af en fin gammel kultur, som man er vidne til i disse år, er det uomtvisteligt, at Grønland i de store områder på vestkysten, hvor der bor flest mennesker, har været nødt til at gå ind i en nytid." "Et gensyn med Grønland efter tre års forløb giver mange synlige tegn på, at udviklingen rider stærkt i vor nordligste landsdel. Det går så stærkt, at det er svært for mange at holde trit, og det skaber mange spændinger og vanskeligheder."

Søholt nævner lønforskelle, hvor danskere får højere løn end grønlændere, der udfører samme arbejde, han omtaler de overfyldte lejligheder og også stop af spiritussalget, da det af mange årsager tog overhånd. Danskerne havde altid haft adgang til at drikke og var nu blandt dem, der begræd det frie salg til alle. I det hele taget eksisterede en udpræget herrementalitet langt op i det 20. århundrede:

"Tålmodighed er der god brug for på Grønland. Det er endt med, at ikke så få danskere på Grønland betragter en stor del af grønlænderne som børn – uanset der kan gives forståelige forklaringer på f.eks. den manglende stabilitet. Det synes at tyde på en stor mangel på respekt for de vanskeligheder, mange grønlændere står i under den brutale omstillingsproces." De fleste artikler i 60'ernes dagspresse handler om familiernes fattigdom, om børn der mistrives, om legepladser der må indhegnes for at undgå hundeoverfald og igen og igen om det store alkoholproblem. Meget få taler om årsagen til at så mange drikker sig i hegnet, de fleste taler om manglende arbejdsmoral når lønnen udbetales og stort set forsvinder til øl og sprut. I Berlingske Aften, august 1968, spørger journalisten Helge Steincke, om det hele er prisen værd:

"Danske håndværkere ødelægger grøn-

*Juli 2009 kunne man læse om "Grønlands største hash-fangst" – 118 kg hash var blevet beslaglagt på en sejlbåd fra Danmark. En sejlbåd som blev "opbragt" og lagt til tørre foran politistationen i Nuuk.
Foto: Leiff Josefsen.*

landske piger på legeme og sjæl, påstår en grønlandsk politimand i en artikel i Holsteinsborg Avis. Han nævner eksempler på unge piger, nærmest børn, der på den ene eller anden måde bliver mishandlet af deres samlever, og folketingsmand, cand.jur. Knud Hertling bekræfter, at problemet med de danske håndværkere er et af dem, Grønland har klaget over i mange år. Det er en udløber af grønlændernes egne dårlige boligforhold. Mange grønlandske piger foretrækker at bo hos en håndværker på hans lille værelse i en barak for at slippe for deres eget overfyldte hjem. Eller at bo på et tilfældigt skib i havnen."

Senere i kommentaren citeres politimester Jørgen Hertling:

"Danskerne heroppe betyder så meget, fordi de er meningsdannende. De blander sig med grønlænderne og det, de værste af dem bringer herop, er druk og kønssygdomme. De er ikke kriminelle, men er demoraliserende..."

Selv om der (også) er avis Krise på Grønland, de to landsdækkende aviser AG (Grønlandsposten) og Sermitsiaq er netop fusioneret, skulle det være muligt fremover at få det sociale stofområde på Grønland opgraderet både kvantitativt og kvalitativt, så dansk socialjournalistik måske vil lade sig inspirere til en bedre dækning af grønlandske forhold. Eksempelvis ville det være på sin plads helt aktuelt at få nogle journalistisk dybdeborende artikler om det hash problem, der er ved at skubbe det traditionelle alkohol problem i baggrunden. Hvordan kommer hashen til Grønland, hvem står bag eksporten/importen, hvilke social (dys)funktioner er hashen en del af. Og ikke mindst, hvorfor er retsforfølgningen af hash sælgere og forbrugere så hård, som den er – hvorfor idømmes de "hash-kriminelle" i Grønland langt hårdere straffe end tilfældet er i Danmark?

Tine Bryld